

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlikte Ney (Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde) Metaforu ile Telkin¹

Doç. Dr. Süleyman DOĞAN*

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü,
İstanbul / Türkiye, sudogan@yildiz.edu.tr ORCID: 0000-0003-1825-2583

Öz

Metafor kullanımı insanlık tarihi kadar eskidir. Bütün kültürlerde metafor kullanılmasına karşılık bazı kültürlerde daha yaygın kullanılmaktadır. Toplum merkezli olma özelliği ağır basan Türk kültüründe metaforların psikolojik danışmada kullanımının bireysel merkezli kültürlerle göre önemi daha fazladır. Kültürümüzde önemli metaforlardan biri olan “Ney” pozitif psikolojik telkinde iki manâya gelmektedir. Birincisi hikâyede birey için ayna modeli görmesi, ikincisi ise bireyin gelecek yordamasıyla birlikte kendini hikâyede bulmasıdır. “Ney” kendi kendini telkin eden bir rol-model olarak ortaya çıkar. Bu çalışmada danışan ve danışman arasında gerçekliğin yapılandırılmasında terapötik bir araç olarak “Ney” metafor kullanımı ve metafor kullanımının olumlu sonuçları üzerinde durulmuştur. Mesnevî'nin ilk 18 beyti “Ney”le ilgilidir ve özellikle ilk beyti de “Ney” metaforuyla başlamaktadır. Bu çalışmada nitel tarama yöntemi kullanılmıştır. “Ney” en çok ayrılık ve aşk kavramları için kullanılmıştır. Aşığın olgunlaşması aşkın ateş çemberinden ve tecrübesinden geçmesine bağlanmış ve bir eğitim aracı olarak kabul edilmiştir. Mevlânâ'nın felsefesinde “Ney,” insan-ı

¹ Bu çalışma IX. Uluslararası Yükseköğretimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırma Kongresinde (2019)'da tebliğ olarak sunulmuş, ancak burada genişletilerek ve yeni ilaveler yapılarak makaleye dönüştürülmüştür.

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 212 383 44 88

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 22.05.2020, Kabul: 25.11.2020, Erken Görünüm: 20.09.2021, Basım: Haziran, 2022

kâmil'in, belirli aşamalardan geçen olgunlaşmış insanın sembolü olarak kullanılmıştır. "Ney" in en önemli metaforu cennetten kopmuş insana benzetilmiş olmasıdır. İnsanın tekrar cennete dönebilmesi amacıyla kâmil bir mümin olması için çaba sarfetmesi telkin edilmektedir. "Ney" in psikolojik danışmanlık ve rehberlikte telkin ve terapi aracı olacağı bulgusuna ulaşılmış ve rehberlikte bir telkin aracı olarak kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışmanlık; Ney; Mesnevî; Metafor; Telkin.

Suggestion with Ney Metaphor in Psychological Counseling and Guidance (in Mevlânâ's Mesnevî)

Abstract

This study aims to analyze the role of metaphors in psychological counseling. The use of metaphors in psychological counseling in Turkish culture is more important than individual cultures. When we consider the sources of culture-specific metaphors, we often think of tales, short stories, jokes, proverbs, rituals, etc. revenue. Our culture has a very rich heritage in this regard. Hz. Mevlânâ Rumi and Yunus Emre, Hacı Bektas Veli, Nasrettin Hoca, epics, folk songs, daily life examples can be the source of psychological counselors. Of these, the famous Turkish thinker Mevlânâ Celalettin Rumi, who lived in the 13th century, starts with the Mesnevî book Ney, which consists of 26 thousand couplets, the masterpiece of Rumi. The ney metaphor has two meanings in positive psychological suggestion. This study focused on the use of "Ney" metaphor as a therapeutic tool for constructing reality between the client and the consultant and the positive results of the use of metaphor. This study aims to present a different perspective and a new perspective in psychological counseling.

Keywords: Psychological counseling, Ney, Mesnevi, Metaphor, Suggestion.

Extended Summary

Method

It is a qualitative and theoretical article of subtitles and dimensions that the concept is related to by using the keywords of the literature to search for the way of working in a single way, which is not a specific method. Evaluation articles; The summarization of the studies in the literature are studies aiming to reveal the existing, providing researchers with knowledge that are interested in working with related concepts.

Results

The study theoretically emphasized that the use of “Ney” metaphor as a therapeutic tool for constructing reality between the client and the consultant in the field of Guidance and Psychological Counseling can yield positive results. Culture-specific metaphor examples to be designed effectively in counselor education and counseling are open to discussion. In the future studies, quantitative research can be conducted on the effectiveness of metaphor use under psychological counseling. Can you defend. However, with the metaphor produced by the psychological counselor, the different parts in the client’s life become a meaningful whole, and the reflection of thought goes beyond language and the linguistic meaning of words, however, limited number of metaphor studies in our country in the field of linguistics and education are insufficient in understanding the function of metaphor for psychological counseling purposes. In this context, leading qualitative studies explaining the concept of metaphor, psychological counseling activities can meet this requirement. Conceptual information about “Ney” metaphor has been given and it is for psychological counseling.

Discussion

In a study that coincides with our study, with the similar study conducted by Kararımak and Güloğlu (2012), assistance can be obtained from different disciplines to provide a better understanding of metaphor in our culture. For example, indirect expression methods provided by metaphors in literary works and in the field of art (story, poetry, novel, cinema, etc.) can be examined in terms of therapeutic use. Using qualitative and quantitative research methods together may be a guide for future metaphor studies. In this study it has been found that “Ney” will be a tool of suggestion and therapy in psychological counseling and guidance. Based on this, it has been concluded that “Ney” can be used as a tool for suggestion in psychological counseling, guidance and psychology.

In a study that coincides with our study, with the similar study conducted by Kararımak and Güloğlu (2012), assistance can be obtained from different disciplines to provide a better understanding of metaphor in our culture.

Conclusion

In the study, in the field of Guidance and Psychological Counseling, the

use of “Ney” metaphor as a therapeutic tool for constructing reality between the client and the consultant is theoretically emphasized. Examples of culture-specific metaphors that can be used effectively in counseling education and psychological counseling are open to discussion. In the future studies, quantitative research can be conducted on the effectiveness of the use of metaphor in the psychological counseling process. With the metaphor produced by the psychological counselor, it can be argued that by turning the different parts of the client’s life into a meaningful whole, the thought is reflected in the language and a frame in which the words go beyond their linguistic meaning. Conceptual information about “Ney” Metaphor has been given and the study on how it can be used in the counseling process can shed light on qualitative studies. It is possible to increase motivation, encourage and increase their motivation by using “Ney” metaphor in the applications of school psychological counselors and other professionals working in the field of mental health.

Giriş

Mesnevî insanın derin bilgisini ve psikolojik yapısını ortaya koyması bakımından son derece önem arz etmektedir. Mevlânâ tasavvufî, felsefî ve dini konular başta olmak üzere pek çok meseleyi eşyanın metafor dilinden anlatarak muhatabını derin düşünceye ve düşünmeye sevk etmektedir. Metaforla anlatım, düşünceyi ifade etmenin estetik bir yoludur. Metaforik yöntemle bir düşüncenin daha edebî ve daha kapsamlı anlatımı amaçlanır. İnsanlığın entelektüel serüveninde birçok düşünür meramını metaforla dile getirmiştir. Metafor kullanımı neredeyse insanlık tarihi kadar kadimdir. Metafor, dilbilim ve felsefede kullanıldığı gibi terapötik amaçlar için de kullanılmaktadır. Metaforlar kültür yüklü düşünce ve anlam ifade etmektedir. Toplum merkezli kültürlerde, metafor ve öykülerin kullanılması birey merkezli kültürlere kıyasla farklı bir yaklaşıma ve öneme sahiptir. Psikolojik danışmada metaforların rolü, postmodern psikolojik danışmanlık yaklaşımlarında metafor kullanımının yeri, kültüre duyarlı psikolojik danışmada bir araç olarak metaforlar, özellikle okul ortamlarında gerçekleştirilen aile konferansları gibi bilgi verme çalışmalarında ve psikolojik danışma hizmetlerinde metafor kullanımının örneklendirilmesi ve son olarak psikolojik danışman eğitiminde metafor kullanımını büyük önem arz etmektedir. Türk kültüründe metaforların psikolojik danışmada kullanımının önemi birey merkezli kültüre göre daha fazladır.

Yöntem

Bu çalışma bir kavramı ortaya koymak, kavramın ilişkili olduğu alt-başlıklar ve boyutlandırmaların alanyazının anahtar kelimeler aracılığıyla taranması ile oluşturulan nitel ve teorik bir değerlendirme makalesidir. Değerlendirme makaleleri; alanyazında yapılan çalışmaları özetleyen, ilgili kavramlarla çalışmayı düşünen araştırmacılara derli toplu bilgi sunan, var olanı ortaya koyma amacı güden çalışmalardır. Çalışma yöntemi kaynak taramasına göre yapılmıştır. Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya alanyazın tarama denir. Alanyazın taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur (Karasar, 1994). Alanyazın taraması, veri toplama ve toplanan verinin önemini tartışılması, toplanan verilerin problemle ilişkisinin kurulması ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir (Balcı, 2001). Seçilen konuda geçmişte, nasıl, nerede ve ne tür çalışmalar yapıldığı belirlenmelidir. Araştırma konusu ve araştırma ön amaçları belirlendikten sonra konu ile ilgili klasik bilgilerin ve yapılan güncel araştırmaların belirlenmesi için klasik ve güncel kaynakların taranmasına geçilir (Özdamar, 2003).

Metafor Nedir?

Metafor, soyut kavramların daha kolay anlaşılması için somut örneklerle ifade etmede ve üslup güzelliğini sağlamada bir aracı olarak kullanılmaktadır. Metaphor (Metafor) kelimesi iki kısımdan oluşmaktadır. Meta tabiri Grekçe öte, sonra anlamlarına gelirken, phodos aktarmak taşımak anlamında kullanılmaktadır. Metafor tabiri mecaz anlatmada bir kelime veya ifadede literal ya da lafzi olarak işaret ettiği bir şeyin başka bir şeyi göstermesi için kullanılmaktadır. Bu kullanım neticesinde de iki şeyin karşılaştırılması sağlanmaktadır. Bu sayede ise bir meselenin mecaz olarak ifadesi dile getirilmektedir. Metafor, allegori ve sembol ortak bir zemini paylaşmaktadır (Audi,1996). Tarihi gelişim süreci içerisinde soyut kavramların daha kolay anlaşılması için çeşitli somut örneklerle ifade etmenin aracı olarak kullanılan metafor kavramı muhteva olarak mecaz, istiare, mesel, kinaye, sembol (remz) gibi sanatlarla aralarındaki bazı farklılıklara rağmen aynı düzlemde kullanılmaktadır (Keklik, 1990).

Felsefe tarihinde ilkin Pythagoras (M.Ö. 570-494)'ın insanın ömrünü "mevsim" metaforuyla anlatması; Platon (M.Ö. 427-347)'un ünlü "mağara istiaresi"; Aristoteles (M.Ö. 384-322)'in insan hayatını gece ve gündüze ben-

zettığı ve yaşlılığı hayatın akşamı olarak anlatması gibi metaforlar Antik felsefenin bazı metaforik anlatım örnekleridir. Yeniçağ filozoflarında da metaforik anlatıma rastlamaktayız. “Güneş Ülkesi” adlı eserini Platon ve Thomas More (1478-1535)’dan örnek alarak yazdığını belirten Tommaso Campanella (1568-1639)’nın, çocukların savaşçı olmaları için erken yaşta eğitilmelerinin gereğini anlatmak için başvurduğu, “aslan ve kurt yavruları” metaforu; Descartes (1591-1650)’ın felsefeyi izah için denediği “ağaç” metaforu da ünlü metaforlar arasında değerlendirilebilir. İbn Miskeveyh (932-1030)’ın, insan ruhunu anlatmak için kullandığı “avcı” metaforunu da örnek olarak saymak gerekir (Ögke, 2005; Öztürk, 2002).

Mesnevî’de Metafor

Tasavvufî, felsefî ve kendi mental kavramlaştırmasıyla eğitsel yönü ağır basan Celaleddin Rumî’nin (1207-1273) Mesnevî’si özgünlüğüyle metaforik anlatıma verilebilecek iyi bir örnektir. Bunun yanında Yunus Emre’nin (v. 721/1321) şiirleri, Vâhib-i Ümmî’nin (v. 1004/1595), Niyâzî-i Mısrî’nin (v. 1105/1694) Dîvân’ları metaforik anlatım konusunda araştırmacılara oldukça malzeme sunmaktadır (Çiçek, 2003). Metafor, bir düşüncenin aslına ulaşmak ve kendisiyle ön plana çıkarılmak istenen kasta varılmak için kullanılan sembolik dildir. Bundan ötürü metafor için mecaz ifadesi de kullanılır ki mecaz, icâz üzeredir. İcâza gelince, az sözle çok derin anlam içeren ve muhatapı aciz bırakan etkili ifade biçimidir. Tasavvufun kullandığı metaforik yolla suretle yetinmeme, manânın iç yüzüne ulaşma amaçlandığı dile getirilir. Bunun kısa ve özlü bir manâ derinliğine ulaşmak için yapıldığı belirtilir (Ayık, 2009). Celaleddin Rumî’ye göre “*Bu misaldir mesel değil.*” tanımıyla ortaya konulmaktadır. Ayrıca kutsal metinlerde çok sayıda metafor bulunmaktadır. Bunun daha yakından anlaşılması için de Kur’an’daki ‘Sizin daha iyi anlamanız için Allah misaller vermektedir.’ ayeti örnek olarak verilebilir. Zira metaforlar soyut bir konuyu somutlaştırması, düşünce yanında duyguya da hitap etmesi bakımından insanın anlamasını ve davranış değişikliklerini kolaylaştırılmaktadır. Celaleddin Rumî “*Mesnevî’nin sözlerindeki suret, surete kapılanı azdırır, yolunu kaybettirir.*” cümlesiyle özetler ve ekler: “*Mesnevî, manâya bakan kişiye yol gösterir, doğru yolu buldurur.*” Hedeflenen manâya vâkıf olmayı sağlamak için Celaleddin Rumî, farklı anlatım yöntemlerini denemektedir. Konuyla ilgili olarak “*Biz manânın peşine düşmeliyiz.*” der (Ögke, 2005).

Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde tasavvufî, metafizik öğretisi metaforik biçimde ifade edilmektedir. Söz konusu eserin içerdiğinde derin manevî bilgilere ulaşılması, büyük ölçüde eserin dokusunu oluşturan metaforik ve sembolik dilin anlaşılabilmesine ve çözümlenmesine bağlıdır. Mevlânâ'nın seçmiş olduğu mecazî anlatım üslubunun tasavvufî eğitim amacına hizmet ettiği ileri sürülebilir. Mevlânâ'nın amacı, yalnız eseri ve içeriğini okutturmak değil, aynı zamanda okumayı öğretmek ve metafizik geçekleri anlayabilen bir insan inşa etmektedir. Mevlânâ Mesnevî'sini tasavvufî, felsefî ve dinî metaforlar kullanarak ortaya koymuştur. Onun bu eseri metaforik anlatım sanatının en güzel örneklerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle söz konusu eserin içerdiği derin manevî bilgilere ulaşılması, büyük ölçüde, eserin dokusunu oluşturan sembolik dilin anlaşılabilmesine ve çözümlenmesine bağlıdır (Nesterova, 2011).

Bazı meselelerin metaforik anlatım biçimiyle sunulması, tasavvuf öğretisinde muhatabın seviye ve idrakine göre hitap etmeye, herkesin kolaylıkla anlayıp kavrayamayacağı birtakım meselelerin örtülü anlatım büründürülmesine de olanak tanımıştır (Ögke, 2005). Mevlânâ Mesnevî'de pek çok konuyu iyi bir şekilde kavratmak için nesnelere metaforik biçimiyle onun psikolojisini, erdemlerini kullanarak anlatmaktadır. Bu hikâyelerideki nesnelere metaforla karakterize ederek psikolojik tahliller yapmıştır. Mevlânâ'nın bu hikâyeleri aslında insanın karakterini keşfetmede ne kadar başarılı olduğunu gösteren psikolojik tahlillerdir. Ayrıca önemle vurgulamak gerek ki bu sembolik hayvan karakterleri onun öğretisinin evrenselleştirilmesinin en önemli nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Çünkü belli bir döneme, asra bağlı kalmaksızın insanların yeniden aynı ilgi ve alakayla yönelebilecekleri bir birikimi bizlere sunmaktadır.

Ney Metaforu

Farsça “nây”dan gelen ve kamış anlamında olan bu sözcüğe muhaffef bir telaffuzla “ney” denir. Nefesle çalınan bir musikî âletine ad olup, çalana “nây-zen=neyzen” denir.

Mesnevî'nin ilk on sekiz beytinde hâkim motif “Ney” dir. “Ney”, kamışlıktan kesilmiş olduğundan beri feryat etmekte inlemektedir. Bu konuda çok zayıf rivayetler de nakledilir. Buna göre Hz. Peygamber, Hz. Ali'ye bir sır verir. Hz. Ali gider bu sırrı bir kuyuya anlatır. Kuyudan zamanla bir kamış çıkar. Bir çoban bunu kesip üfleyince o da sırrı açıklar. Hz. Peygamber de Hz. Ali'ye niçin bu sırrı ifşa ettiğini sorar. O da ifşa etmediğini söyleyince,

“*Ya Ali, bu ne?*” diye sorar. Hz. Ali de kimseye söylemediğini sadece boş kuyuya anlattığını, ancak bundan da özür dilediğini belirtmiştir. Nitekim Fuzuli, Sakî-nâme’inde bu anlamda: “*Ney’e sırrını açma o akılsız gevezedir.*” der (Yakıt, 2004).

Mesnevî insan üzerinde ve insan için yazılan bir eser olması nedeniyle “Ney” tasvirler önemli yer tutmaktadır. Mevlânâ’nın insan figürü ile yarattığı en büyüleyici metafor kuşkusuz Mesnevî’nin açılışını yapan “Ney” metaforudur.

Müzik ibadethanelerde, katı kalpleri yumuşatmak, gafil nefesleri cehalet uykusundan uyandırmak, onları ruhanî makama ve hayat evine teşvik edip oluş (kevn) ve bozuluş (fesâd) âleminde çıkarmak, madde denizinde boğulmaktan ve tabiata esaretten kurtarmak için de kullanılmaktadır (Çetinkaya, 2006). Bu manâda “Ney”’in sadâsı da cismanî âleme düşmüş ruhlara gıdası sayılmıştır. Mevlânâ “*Güzel ses dinlemek, âşıkların gıdasıdır. Bu güzel, bu hoş sesleri dinleyişte buluşma, kavuşma hayali vardır. Yani ezeldeki ilahi huzuru ve o tatlı hitabı hatırlama zevki mevcuttur.*” demek ister (Can, 1985). Kalbi uyanık olanlar, “Ney”’in nidasının sırrını, sûrun hayat ihsan eden üflemeyle izah ederler.

*Ba ney güftem ki bert ü bidad zi kist,
Bi hiç zeban nale-ü feryad zi çist;
Ney güft zi şeker lebi büridend mera,
Bi nale-ü feryad nemidanem zist.* (Yücel, 1932)

Yukarıdaki Farça dörtlüğün manâsını Yücel (1932) şöyle izah eder: “*Bu zülüm sana kimden geldi, kelimesiz ve dilsiz, böylece feryad ve figan nedendir; ey Ney?... O cevap verdi: ‘Beni bir şeker dudaklıdan kesip aldılar, onun için nale (inleme) ve feryatsız yaşamak nedir bilmiyorum!’ ...*”

“Ney”’in edasındaki tesirin sebebi olarak Hallac-ı Mansûr’un sırrını şerh etmesi gösterilmektedir. Mansûr’un adının “Ney”le birlikte zikredilmesinde bir “Ney” çeşidine ad olmasının ötesinde Hallac-ı Mansûr’un âkıbeti ile “Ney”’in âkıbetinin aynı olması yatmaktadır. Mansûr’un “Ney”e ad olmasındaki isabet şöyle dile getirilmiştir: “*Başı, ayağı kesilip içi ateşle dağlanarak çilesini dolduran ve bu sayede en güzel nağmeleri çıkarabilme bahtiyarlığına ulaşan ney, bu hâliyle ölümsüz, çilekeş aşkın sembolü olmuştur. Bu sembolün, aşk ve ıstırapın sultan şehidi Hallac’a izafe edilmesinden daha isabetli ne olabilir.*” (Öztürk, 1997)

“Ney”in sarı renkte olması çile çekmek suretiyle benzi sararmış, nefsinin terbiye etme savaşında bir dervişi hatırlatır. Benzinin sarı, bedeninin zayıf ve içinin boş olmasına bakıp da şaşmamak gerekir. O, evliya dergâhının nefsinin terbiye için az yiyen, az uyuyan bir derviştir.

Ney sesi, bizi çevreden soyutlayacak, oksijenle yıkanmış bir gaz bezi gibi apak yapacaktır; arı duru hâle getirecektir görüş ufkumuzu. Sonra dönmeye başlayacağız. Döne döne yükselmeğe, sema yaparak semaya doğru yükselmeye başlayacağız (Karakoç, 1996).

Ney hâlden hâle geçmekte ve çok çeşitli manâlara gelmektedir (Çelebi, 2002, s.208)

Ney'den gene bir ses geldi; ey can, el çırp; ey gönül, ayağını vur yere, oynamaya başla.

A ney, sen şu dudaklardan feryada geldin; fakat bu dudaklara bir hevesle başımı kestiler.

A neyzen, şu neyin şeker kamışı gibi; gelmezsen Hüsrev'imiz Şirin olmaz.

Her sabah çağı, saba'ha üfürdün mü, ihtiyar alemde gençlik bitir, boy atar.

Ney, insan varlığının iç âlemini, insan nefesi ile dile getiren bir sazdır. Mızrap ve yay gibi vasıtalara ihtiyaç göstermez. İnsanın tahlili mümkün olmayan ve bin dalgalanmanın gerçekleştiği iç âlemine doğrudan doğruya hitap ve tesir etmektedir (Tümer, 1964). Eski şairler, ney sesinin ruhlarda uyandırdığı tesiri, divan şiirinin mecaz dünyası içinde zengin söz oyunları ile anlatmışlardır (Ayvazoğlu, 2007). Mevlânâ'nın sözleri bir tasavvuf ruhu ve geleceği içinde anlaşılabilir. Ancak Mesnevî terminolojisi, sembol içinde sembol barındıran bir içyapıya sahiptir (Doğan, 2013).

Ney'in Sembolik Anlamları

Musikîyle yakından ilgili olan Hz. Mevlânâ eserlerinde birçok musikî aletine ve musikî makamlarına yer vermiş, onlara çeşitli sembolik anlamlar yüklemiştir. Mesnevî'nin ilk beyti de bir “ney” metaforuyla başlar. Burada öncelikle Hz. Mevlânâ'nın “Ney”i konuştuğu ilk on sekiz beyit şöyledir:

Dinle bu ney nasıl şikâyet ediyor; ayrılıkları nasıl anlatıyor.

Diyor ki: Beni kamışlıktan kestiklerinden beri feryadıyla erkek de inlemiştir kadın da.

Ayrılık acısıyla göz göz olmuş bir gönül isterim ki ona ayrılık derdimi anlatabileyim.

Aslından uzak kalan kişi, gene buluşma zamanını gözler

Ben her toplulukta ağladım, inledim. Fena hâlli olanlarla da, iyi hâlli olanlarla da düşüp kalktım.

Herkes kendi zannınca benim dostum oldu. Fakat içimdeki sırları kimse araştırmadı.

Benim sırrım feryadımdan ayrı değildir. Ancak her gözde ve kulakta o nur yok.

Bu Ney'in sesi ateştir, hava değil. Her kimde bu ateş yoksa, yok olsun daha iyi!

Aşk ateşidir ki neyin içine düşmüştür, aşk coşkunuğudur ki şarabı köpürtmüştür.

Ney dostundan ayrılan kişinin arkadaşısıdır. Ney'in perdeleri bizim perdelerimizi yırttı gitti.

Ney gibi bir zehri ve panzehiri, Ney gibi bir hemdemi ve iştiyak çeken kim gördü?

Ney kanlarla dolu bir yoldan bahsetmekte, Mecnunun aşk hikâyelerini söylemektedir.

Olgun kişinin hâlimden ham ne anlar. O hâlde sözü kısa kesmek gerek vesselam (Konuk, 2012).

Mesnevî, okuyucusuna “Ney”in sesini dinlemesini ihtar ederek başlar. Dolayısıyla buradan hareketle Ney, bu eserin anahtarı ve şifresi konumundadır. Acaba Mevlânâ “Ney”i dinlememizi isterken bir musikî aleti olan gerçek “Ney”i mi kastetmekte yoksa onu bir mecaz olarak mı kullanmaktadır?

Mevlânâ'nın “*Bişnev ez ney*” derken kamaştan mamul bir musikî aleti olan maddi neyi kastetmiş olması mümkündür. Çünkü musikî aletleri içinde sesi insan sesine en çok benzeyenin ney olduğu söylenmektedir. Neyin yakıcı sesinin gerçekte insanın iç sesi gibi dinleyenleri aşka ve vecde getirebilme gücünün olduğunu söylebiliriz.

Nitekim Mevlânâ'nın şiirlerinde Ney bazen bir musikî aleti bazen de sembolik anlamları olan bir temsil olarak karşımıza çıkar. Bu tür örneklerden biri de şöyledir:

“A güzel sesli Ney, gönüller almadasın, hoşsun, güzelsin; sıcak nefes vermedesin, soğuk havaları silip süpürmedesin.

İçinde ne boğum var ne bir şey; bomboş. Dertlere düşmüş, perişan olmuş, gönülden, candan derdi, elemi almada, onları da kendine döndürmedesin.

Herkesin sevgilisine uygun bir resim yapıyorsun; okuma yazma bilmiyorsun ama iç yüzden bir ressamısın adeta.

Ey başı kesilmiş kamaş, dilsiz dudaksız, sırlar söyler boğazdan tattığın soluktan halka da bir hoşça tattır.

Ney'e aşk ateşi düştü, alemi bir dumandır kapladı, çünkü sesin aşk sesi. Aşk sesini duyurmadasın, ateşlisin.

Aşkınla Leyla'nın Mecnun'un sırlarını okşa; sen gönle nasıl bir tatsın, cana nasıl bir huzursun.” (Demirel, 2005).

Neyin etkileyici ve esrarlı sesi bazı rivayet ve efsanelerin teşekkülüne yol açmıştır. Şerhlerde geçen bu tip rivayetlerden biri (Can, 2003) şöyledir: Miraç gecesinde Cenab-ı Hak, Peygamber Efendimize 90 bin kelime söylemiş. Peygamberimiz bunların bir kısmını halka beyan eylemiş, sır olan bazılarını ise kimseye söylememek şartıyla Hz. Ali ile paylaşmış. Ancak bu sırların altında ezilen ve taşacak hâle gelen Hz. Ali, öğrendiklerini gidip boş bir kuyuya anlatmış. Zamanla o kuyudan bir kamış bitmiş ve bir çoban çocuğu da o kamışı keserek düdüğü yapmış. Bir gün çocuk düdüğünü çalarak geçerken Hz. Peygamber düdüğün sesinde saklı olan sırları duymuş ve Hz. Ali'ye: “*Niçin sana emanet ettiğim şeyi korumadın?*” diye sormuş. Hz. Ali de olanı biteni anlatmış. Bunun üzerine Hz. Peygamber: “*İşte bu Ney o sırları kıyamete kadar söyleyip duracak, buyurmuş.*”

“Ney”in feryadı Allah’tan (dünyaya) “sürgün” edilmesinden kaynaklanmaktadır. Burada Hz. Mevlânâ’nın “Ney”den kastı, mürşit ve/ya insan-ı kâmil olmaktadır. “*Ve biz ney gibiyiz, içimizdeki hava ve dışarı vurulan neva-sada- Sen’ dendir.*” Mevlânâ’nın şifa mutfağında musikî -söz/sazı ve sama’ı ile bir eğitim (tedris/irşad) yöntemidir. Musikî hayat öğreticisidir. Aşk öğreticisidir. Musikîden geçmeden âşık olunamaz. Çünkü, insan güzele âşık olur. Güzelin, güzellik tahsilinde en kestirme yol (ise) musikîdir. (Öke, 2012).

Tahirü’l Mevleviye göre “Ney’i dinle!” emri aynı zamanda sema yapmaya da dolaylı bir teşviktir. Çünkü sema güzel ses ve billhassa Ney sesinden hasıl olan manevî heyecanın bir tezahürüdür ve vecd hâlidir. Nitekim birçok büyük veli gibi Hz. Mevlânâ da sema yapmış ve etrafını da buna teşvik etmiştir (Demirel, 2005). Hz. Mevlânâ “Ney”i insan-ı kâmil olarak görür. Bir fikre göre de “Ney”den kasıt bizzat Mevlânâ’nın kendisidir. Nitekim Mevlânâ’nın şu ifadesi bu yorumu destekler mahiyettedir: “*Tanrı benim Ney bedenimi yokluk kamışından kesti, yondu.*” (Gölpınarlı, 1981)

Ney yaklaşık üç uktavlık ses sahasıyla musikîmizin yanısıra dünya müziklerine de eşlik eden üflemeli bir çalgıdır. Ney, Türk Musikîsi’nin nefesli bir çalgısıdır. Ney, aynı zamanda Türk tasavvuf ve klasik musikîmizin çok önemli bir çalgısıdır. Hatta üflemeli bütün çalgıların akordu neye göre yapılır. “Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Mesnevî’inde “Ney” metaforunu hangi anlam-

larda kullanmıştır?” sorusuna yukarıda kısmen cevaplar verilmiştir. Şimdi burada da aynı soruya farklı cevaplar bulunabilir. Mevlânâ'nın Mesnevî'de Ney metaforuna yüklediği anlamlar, ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

1. Hasret/Gurbet: Mesnevî'nin de başında yer alan, ney öznesi üzerine kurulmuş olan ve neyin aslı vatanından ayrılışını konu alan hikâyedir. Mevlânâ'ya göre insan ulvî alemin hasretini çekmektedir. Kamışlıktan kesilerek yapılan ney, aslında her nefeste ayrı kaldığı vatanının hasretini, ıstırabını, özlemine yansıtmaktadır. Birliği simgeleyen kamışlıktan kesilerek yapılan ney, her nefeste ayrı düştüğü vatanını özlemektedir. “Ney” metaforu ontolojik mahiyetini sorgulayan bir yaklaşımın ifadesidir.
2. İnsan: Mevlânâ “*Dinle neyden...*” sözleriyle bizzat insanın kendisini kastetmiştir diye yorumlanmaktadır. Tıpkı “Ney” gibi o da zaruri olarak bu gurbet alemine düşmüştür. Ehadiyet aleminden tedricen nüzul eylemiş ve nâcâr yine asıl vatanına rücu' lazım gelmiştir. “Ney”in insanı sembolize etmesi konusunda yapılan yorumları yine üç ana noktada toplamak ve her birini kendi içinde ele almak gerekecektir. Bu üç ana nokta insan-ı kâmil, mü'min ve âşık olan insandır. Şimdi bunları görelim:
 - a. İnsan-ı kâmil: “Ney” sembolünün öncelikle arif kişiyi veya insan-ı kâmil'i simgelediği geniş olarak kabul edilmektedir. Mükemmel insan tıpkı ney gibi içini temizleyerek, sesini geliştirerek, insanlığa asıl vatanından haber vermek üzere söze başlar. İnsanın arındırıcı aşk ateşiyle yanarak yaşamak zorunda olduğunu vurgulayan Mevlânâ, söz konusu ateşin insanın özel statüsüne tanıklık ettiğini söylemektedir: “*Bu neyin sesi ateştir, hava değil; kimde bu ateş yoksa yok olsun!*” (Nesterova, 2011). Mesnevî'nin ilk on sekiz beytinde anlatılan ve işlenen “Ney” aslında insanı ve onun ideal mahiyetini sembolize etmektedir. Bazı Mevlevî müfessirlere göre “Ney”, doğrudan doğruya insan-ı kâmil'dir. Kamışlıktan kesilerek yapılan “Ney”, her nefeste ayrı düştüğü vatanını tennüm etmektedir. İnsan da geldiği ulvî alemin hasretini çekmektedir. Ruh, beden hapsinde bu ayrılığın ıstırabını yaşamakta ve her an geldiği vatanını, koparılıp uzaklaştırıldığı yeri özlemektedir. Öyleyse Ney metaforuyla anlatılmak istenen, insanın bu alemdeki varoluşunun nedenini açıklayabilecek bir şekilde birlik kamışından kesilmiş, kendi varlığından geçmiş, gerçek varlıkta var olmuş insan yani insan-ı kâmil'dir. Nitekim Mevlânâ bir gaze-

linde: “*Ney gibi kendi varlığından boşalırsan, varlığından gelirsin.*” beytiyle boş varlıktan geçmeyi, ney gibi içi bomboş olmaya, gerçek varlığa bürünmek suretiyle şeker kamışı gibi şekerle dolmayı “Ney”e benzetiyor. “Ney” böylece adeta, insan-ı kâmil’e benzetiliyor. Bu anlamda “*Dinle neyden...*” ifâdesi, “Dinle insan-ı kâmil’den...” demektir. İnsan-ı kâmil kavramı, şârihlerin ifâdelerinden anlaşıldığı kadarıyla, peygamberler, mürşit ve Mevlânâ’nın kendisi kastedilmektedir. Yakıt (2004) ifadesinde “*Ney’den murat Hz. Adem ve Hz. Peygamberimiz demektir.*” Buna göre:

- Peygamberler: “Ney”i sembolize eden insan-ı kâmil açıklamalarında iki peygamberin ismi telaffuz edilmektedir: Hz. Âdem ve Hz. Muhammed (s.a.v). Bu iki peygamberi “Ney” metaforu ile izah edenler ebced hesabına baş vurmaktadırlar.
 - Hz. Âdem: Âdem kelimesinin harflerinin ebced tablosuna göre sayısal toplamı 45’tir. Havva kelimesi de bu tabloya göre 15’tir. Toplamı 60 etmektedir. Âdem ile Havva’nın izdivacından doğan netice-i suret “sin” dir. Sin bir harftir ve yine ebced tablosuna göre sayı değeri 60’tır. Ney kelimesi de 60 etmektedir. Dolayısıyla bazı Mesnevî şârihleri “Ney”den maksadın insan olduğunu, insandan da Hz. Âdem ve eşinin kastedildiğini beyan etmişlerdir. Dolayısıyla Neyistan’dan anlaşılan mekân ise cennettir. Buna göre “*Dinle neyden...*” ifadesi, “Dinle sin’den”, yani insan=Hz. Âdem’dan demek olur (Yakıt, 2004).
 - Hz. Muhammed: Yine ebced tablosundan hareketle, yukarıda da ifâde ettiğimiz gibi, ney 60 etmekte ve bu da sin harfinin sayı değerini oluşturmaktadır. Kur’an’ın otuz altıncısı suresi “Yasin”dir ve “Ey sin” veya “Ey insan” diye başlamaktadır. Müfessirlere göre “Yasin=Ey Muhammed” diye tefsir edilmiştir. Dolayısıyla “Ney”in sayı değerini veren sin aynı zamanda Hz. Peygamber’in ismidir. Şu hâlde “Ney”den kasıt Hz. Muhammed’tir demişlerdir. Buna göre, “*Dinle neyden...*” ifadesi, “Dinle Hz. Muhammed’i...” yani Hak sözü dinle demektir (Yakıt, 2004).
3. Mesnevî’dir: Ney, Mesnevî’yi sembolize etmektedir. Mevlânâ’nın ismiyle özdeşleşmiş eserlerinin başında hiç kuşkusuz Mesnevî gelmektedir.

- Mevlânâ binlerce beyitten meydana gelen bu muhteşem eserinde duygu ve düşüncelerini bazen sembolik bazen de metaforik anlatımlara baş vurarak birbirinden değişik ve aynı zamanda didaktik nitelik arz eden hikâyelerle dile getirmiştir. Ney aynı zamanda Mesnevî kitabı olmuştur. Bu bakımdan “*Dinle neyden...*” ifâdesi, “*Dinle Mesnevî’den*” demektir.
4. Âlet: Bazı Mesnevî şârihleri “Ney”i bir âlet olarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirme iki noktada olmuştur: Musikî âleti ve yazı âleti.
- a. Üstad musikî âleti: Mûsikîde üstâd: Musikîmizin diğer sazlarının akortlarını neyden almaları yani neyin temel akort sazı olması, onun musikîde bir üstad ve diğer sazların öncüsü olarak da düşünülmesini sağlamıştır (Erguner, 1999). Kamışlıktan kesilen ve nefesli bir çalgı âleti olan bildiğimiz zahiri neydir. Kamışlık onun ana vatanıdır. Oradan ayrılığı hüznü bir şekilde anlatmakta ve oranın hasretini çekmektedir. Mevlânâ bu çerçevede çok çeşitli ifadelerde de bulunur. Nitekim Mesnevî’nin ilk beytinde anlatılan budur: “*Dinle neyden kim hikâyet etmede, Ayrılıklardan şikâyet etmede*” (Gölpınarlı, 1963).
- b. Yazı âleti: Musikî âleti olan ney kamıştan yapıldığı gibi, yazı âleti olan diviti kalem olarak ele aldığımızda o da kamıştan yapılırdı Mevlânâ “*Dinle neyden...*” ifâdesiyle “*kalemin yazdığı sözleri ve onun lisanından akan surları işit*” demek istemiş olabilir. O hâl diliyle mana diliyle konuşmaktadır. Nitekim hukema kaleme insanın bir lisanıdır demişlerdir (Yakıt, 2004).
5. Mürşid: Bazı Mesnevî şârihleri (Can, 2003 ve Gölpınarlı, 1981) “Ney”i mürşid’e benzetmişlerdir. O da insan-ı kâmilidir. Onlar da ney gibidirler. Sözleri Hak kelamının tefsiridir. Buna göre, “*Dinle neyden...*” ifâdesi, “*Dinle mürşitten...*” anlamına gelir.
6. Mevlânâ’nın kendisi: “Ney”den kasıt Hz. Mevlânâ’nın bizatihi kendisini “Ney”e teşbih etmiş ve zatını “Ney”den göstermiştir. Mevlânâ: “*Dinle neyden...*” derken hem kamışlıktan kesilen hem de mutlak varlıktan mukayyed varlığa düşen kendisini kastetmektedir (Gölpınarlı, 1981). “Ney”den muradın Mevlânâ’nın kendisi olduğu ve kendini “Ney”e benzettiği ifâde edilmiştir. Bu konuda Yahya Kemal de şöyle ifade etmektedir:

*Mesnevî şevkini eflâke çıkarmış nây’ız
Haşre dek hem nefes-i Hazret-i Mevlânâ’yız*

Buna göre, “*Dinle neyden...*” ifâdesi, “*Dinle Mevlânâ Celaleddin’den ...*” demek olur.

7. Mü'min: "Ney" örneğiyle işaret edilen husuyetlerden biri de mü'minlerdir. Mü'minin ney gibi içi boş olmadıkça savt u sadası, yani kelam ve edası sahih olmaz. Dolayısıyla Mevlânâ: "*Dinle neyden...*" derken "hâl ve gönül sahibi mü'minden dinle..." demek istemiştir.
8. Âşık: "Ney", Hak âşıklarının yüzlerinin renginin sarı, sinelerinin delik delik olup, derd-i aşkla yanıp yakılıp feryat etmelerinden kinayedir. Dolayısıyla "Ney", Hak nefesiyle dolu, ağızından âşıkane, leziz ve anlamlı sözler çıkan âşık insanı temsil etmektedir. "Ney" in sesinin etkili olmasının sebebi aşktır ve aşkı terennüm etmesidir. Buna göre, "Dinle neyden..." ifâdesi, "Hakk âşığından dinle..." anlamına geldiği de düşünülmektedir.
9. Gönül: Mevlânâ bir gazelinde şu ifadedeleriyle "Ney" i gönle, gönül alemini de kamışlığa benzetmektedir:
Ey gönül, ateş deryasına at sürme; çünkü korkuyorum, dayanamazsın ateşe.
Varlığın kamıştandır, bir sesindir var; her solukta o kamıştan yepyeni bir ses çıkarmadasın.
Seslendin mi, bir şehri ayağa kaldırıyorsun; fakat kamışlığının da ateşe tahammülü yok (Konuk, 2012).

Ben soluk bile almıyorum, fakat biz üfürdük soluğu bana üflüyor da fer-yadım tâ Ülker yıldızına dek ulaşıyor.

Üstün oldukça olsun, yüceldikçe yücelsin; Tanrı benim ney bedenimi yok-luk kamışlığından kesti, yondu.

Gönül o "Ney" in bir başıydı; ağız öbür başı.

O baş, aşk dudaklarından şekerler çiğneyip durmadaydı (Gölpınarlı, 1981).

Sonuç ve Öneriler

Modern Batı felsefe geleneğine hâkim olan rasyonel düşüncenin içinde bulunduğu krizi dikkate aldığımızda bundan farklı olarak, düşünce ile duygu, insan ile doğa arasında ayırım yapmaksızın varlığın bütünlüğünü savunan, insanın uyumlu ve anlamlı hayatına yol gösteren tasavvuf felsefesi ayrı bir değer kazanmaktadır. Mevlânâ'nın Mesnevî'si ise tasavvuf yolunu takip etmeye karar verenler için doğru kılavuzlarından birisi olmakla sınırlı kalmayıp bu alandan uzak duran Batılı insanlar için de yararlı olan bir bilgelik hazinesi olabilir. Schimmel'in vurguladığı gibi "*Medeniyete, cansız ilim ve fenne tapan garpli insan, Mevlânâ'nın çaldığı neyin sesine kulak vermelidir.*" (Nesterova, 2011).

Mevlânâ şaheseri Mesnevî'sinin kendi sistemi içinde sema ve "Ney"i sembolleştirip farklı yorumlarını yapmıştır. Ney, ilahi emri işiten ve idrak eden kişinin evrendeki varlıkların sesine iradî ve psikolojik bir katılımıdır. Yani kişinin evrensel ritim psikolojisi içinde, sembolik anlamlar içeren cezbedici sesle, kendi benliğinden sıyrılmış bir hâlde, maddi ve manevi varlığıyla bu kozmik harekete iştirakidir.

Gerek Mevlânâ gerekse Mevlevî şârihler "Ney"e pek çok farklı yorumlar getirmişlerdir. Her birinin kendi içinde tutarlı gözüken bu yorumlarını genel bir tasnife tâbi tuttuğumuzda, Âlet, İnsan, Gönül ve Mesnevî olmak üzere dört ana başlık altında bu farkları ortaya koymak mümkündür. Âlet olarak yorumlanan ney, musikî âleti ve yazı âleti olarak ele alınmıştır. "Ney" in insan olarak yapılan açılım ve yorumlarında üç ana nokta hâkim durumdadır. Bunlar insan-ı kâmil, mü'min ve âşık kavramıyla yapılan yorumlardır. İnsan-ı kâmil ile peygamberler -özellikle Hz. Âdem ve Hz. Muhammed- mürşidler ve hatta Mevlânâ'nın kendisi kastedilmektedir. Ney sembolü ayrıca gönül ve Mesnevî olarak da yorumlanmıştır.

Mevlânâ tarafından sunulan teknik, sûret ile mânâ, gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkilerin çözümlenmesine dayanmaktadır. Onun önerdiği diğer teknikler arasında dinleme ve görme gibi çağdaş hermeneutik araştırmacılar tarafından da önemi vurgulanan yaklaşımların yanı sıra, susmak ve âşık olmak gibi tasavvuf geleneği dışında pek yaygın olmayan teknikler de bulunmaktadır. Bu bağlamda Mevlânâ'nın, XX. yüzyılda dilbilim alanında yapılan birçok yeni yaklaşıma önderlik yaptığı belirlenmiştir (Nesterova, 2011).

Okul psikolojik danışmanlarının ve ruh sağlığı alanında çalışan diğer profesyonellerin uygulamalarında Ney metaforu kullanarak onların motivasyonunu artırmak ve onları cesaretlendirmek mümkün görünmektedir.

Aktarmak, bir kelimenin anlam zenginliğine kavuşturulması, görünürde ilişkisiz olan kavramlararası kıyaslama yapma amaçlı tercih edilen metaforlar, terapötik sürecin tıkanma boyutunu açıcı yollar olarak düşünülebilir. Masal, fıkra, atasözü, deyim, hikâye gibi ortak kültürel yaratıların zenginliğinin içerisinde gizil durumda mevcut bulunan metaforları güncel taşıma ve güncel duygu-düşünce-davranış üçlemesi ile ilişkilendirme zor ve karmaşık bir süreç olarak düşünülebilir. Problem durumlarına alternatif çözümler üretmek, insanların kendilerine dışarıdan bakma şansını elde etmesine imkân tanımak, motivasyonu artırmak, kırıklıkları tekrar gözden geçirmek ve aynala-

mak, bireylere özkaynakları içerisinde özgürce dolaşma fırsatı sunmak terapötik süreçte danışmanın danışana ulaşmasını kolaylatıracak yollardır (Türkçapar ve Sarğın, 2012).

Beyin sağ ve sol hemisfer olarak tanımlanan iki yarım küreden oluşmaktadır ve bu küreler eşittir. Sol hemisferin sözel, sağ hemisferin ise görsel-uzamsal bilgiyi işlemede öncelikli olduğu varsayımı üzerine kurgulanabilecek metaforik anlamlandırmada amacın gizliliğin çözümlenmesi olmasından dolayı aslolanın sağ hemisferdeki dilin harekete geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Detaylandırma, problem çözücülük, yaratıcılık, anlam süzgecinin mercekle aracılığıyla gözlemlenmesi sağ hemisferin görsel-uzamsal bakışı ile mümkün görünmektedir. Görünenin ardındaki anlam tanımlı görünmeyeni metafora taşımak salt sözel dil yetisi ile gerçekleştirilecek bir süreç değildir. Çarpıtılmış ya da işlevsel olmayan düşüncelerin farkına varılması, yeniden yorumlanması ve formatlanması arzu edilen sonuçtur. Terapötik süreçte iyileştiriciliğin en önemli unsuru olan danışman ve danışan arasında kurulan ‘güvenli ilişki’ karşılıklı anlaşılabilirlik ile mümkündür. Farkında olmak, an’a odaklanmak, yargısızlık, kabullenme ve gözlemlenme kurulan güvenli ilişkide sürecin alt başlıkları olarak kabul edilir (Ak, Özdengül ve Eşen, 2014).

Çalışmada rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, danışan ve danışman arasında gerçekliğin yapılandırılmasında terapötik bir araç olarak Ney metaforunun kullanımının olumlu sonuçları verebileceği teorik olarak üzerinde durulmuştur. Danışman eğitiminde ve psikolojik danışmada etkili biçimde kullanılacak kültüre özgü metafor örnekleri tartışmaya açılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda psikolojik danışma sürecinde metafor kullanımının etkililiği üzerine nicel araştırmalar yapılabilir.

Psikolojik danışmanın ürettiği metaforla danışanın yaşantısındaki farklı parçaları anlamlı bir bütün hâline getirerek düşüncenin dile yansıdığı ve sözcüklerin dilbilimsel anlamlarının ötesine geçtiği bir çerçeve çizdiği savunulabilir. Ancak ülkemizde dilbilim ve eğitim alanında sınırlı sayıda metafor çalışmaları metaforun psikolojik danışma sürecindeki işlevinin anlaşılmasında yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda metafor kavramını açıklayan öncül nitel çalışmalar psikolojik danışma alanındaki bu gereksinimi karşılayabilir. Ney metaforu ile ilgili kavramsal bilgiler verilmiş olup psikolojik danışma sürecinde bunun nasıl kullanılacağına dair şema, nitel çalışmalara ışık tutabilir (Kararımak ve Güloğlu, 2012).

Çalışmamızla örtüşen bir çalışma olan Kararımak ve Güloğlu'nun (2012) yaptığı benzer bir çalışmada belirtildiği üzere metaforun kültürümüzde daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla farklı disiplin alanlarından yardım alınabilir. Örneğin, edebi eserlerde ve sanat alanında (öykü, şiir, roman, sinema vb.) metaforların sağladığı dolaylı anlatım yöntemleri terapötik kullanım açısından incelenebilir. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılması gelecekte yapılacak metafor çalışmalarına yol gösterici olabilir. Bu çalışmada “Ney”in psikolojik danışmanlık ve rehberlikte telkin ve terapi aracı olacağı kanaatine ulaşılmış ve bundan hareketle “Ney”in psikolojik danışmanlık, rehberlik ve de psikolojide bir telkin aracı olarak kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Ak, M., Özdemir, F. ve Eşen, E. (2014). Mevlânâ penceresinden bilişsel terapiler. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 133-141.
- Konuk, A. A. (2012). *Mesnev-i Şerif şerhi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Ayık, H. (2009). Düşünceden dile felsefe ve metafor. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 6(1), 55-73.
- Audi, R. (1996). Metaphor. *The Cambridge dictionary of philosophy* içinde (488). Cambridge: Cambridge University Press.
- Ayvazoğlu, B. (2007). *Ney'in sırrı*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, Ş. (1985). *Mevlânâ, hayatı, şahsiyeti, fikirleri*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Can, Ş. (2003). *Konularına göre açıklamalı Mesnevî tercümesi* (3-4. cilt). İstanbul: Ötügen Yayınları.
- Çelebi, C. B. (2002). *Hız Mevlana okyanusundan*. Konya: Konya Valiliği Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Çetinkaya, B. A. (2006). Mevlânâ öğretisinde müzik ve ney. *Uluslararası Düşünce ve Sanatta Mevlana sempozyum bildirileri* içinde (441-453). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çiçek, H. (2003). Kadim Üç Felsefe Problemi Bağlamında Mevlana'nın Mesnevî'sinde Metaforik Anlatım. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XLIV, 293-311.
- Demirel, Ş. (2005). *Dinle neyden - Mesnevî'nin ilk 18 beytinin Türkçe şerhleri üzerine bir çalışma*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Doğan, S. (2013). *Mesnevî'den pedagojik telkinler*. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
- Erguner, S. (1999). XVIII. yüzyılda müsikimiz, ney ve neyzenler. *Osmanlı ansiklopedisi* içinde (691-707). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Gölpınarlı, A. (1963). *Pir Adil Çelebi, mevlevî adap ve erkânı*. İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Gölpınarlı, A. (1981). *Mesnevî tercümesi ve şerhi*. İstanbul: MEB.
- Kararımak, Ö. ve Güloğlu, B. (2012). Metafor: danışan ve psikolojik danışman arasındaki köprü. *Türkiye Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 122-135.

- Karakoç, S. (1996). *Mevlana*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Keklik, N. (1990). *Felsefede metafor*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Nesretova, S. (2011). *Mevlânâ'nın "Mesnevî" isimli eserinde metaforik anlatımın boyutu*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ögke, A. (2005). *Vâhib-i Ümmî'den Niyâzî-i Mısrî'ye Türk tasavvuf düşüncesinde metaforik anlatım*. Van: Ahenk Yayınları.
- Öke, M. K. (2012). *Aşkla dans, türkler, tasavvuf ve musiki*. Ankara: Kitabiyat.
- Özdamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Öztürk, M. (2002). *Kur'an dili ve retoriği*. Ankara: Kitâbiyât.
- Öztürk, Y. N. (1997). *Hallac-ı Mansur ve eseri*. İstanbul: Yeni Boyut.
- Tümer, H. (1964). Hazret-i Mevlânâ ve Ney. *Türk Yurdu*, (Mevlânâ Özel Sayısı), 169-200.
- Türkçapar, M. H. ve Sargın, A. E. (2012). Bilişsel davranışçı psikoterapiler: tarihçe ve gelişim. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 7-14.
- Yakıt, İ. (2004, Aralık). *Ney'e dair*. Hz. Mevlana'nın 731. vuslat yıldönümü'nde ney sempozyumu'nda sunulan bildiri, Konya.
- Yücel, H. A. (1932). *Mevlana rubailer*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.